

Prostovoljno delo – bogato z izkušnjami

■ **Iva Željko**, prof. specialne in rehabilitacijske pedagogike, zaključuje magistrski študij na *Pedagoški fakulteti* v Ljubljani. V programu Človek za druge je bila 3 leta prostovoljka, od septembra 2016 pa je mentorica.

Na vprašanje, komu bi priporočili prostovoljno delo, ob koncu prostovoljskega leta veliko prostovoljcev v programu Človek za druge, v katerem delujem tudi sama, odgovori, da bi ga priporočili vsem, ki si želijo novih izkušenj. Tudi sami tako delo velikokrat ocenijo kot 'pozitivno izkušnjo', 'življenjske izkušnje' ipd. Lahko bi rekli, da so ravno izkušnje tisti presežek, ki bogati tako prostovoljce kot uporabnike. Pogosto pa je želja po pridobivanju novih izkušenj tudi eden izmed razlogov, zakaj se posameznik odloči za prostovoljno delo.

Namen prostovoljnega dela

Pomembno je, da prostovoljcu na začetku predstavimo, kaj prostovoljno delo sploh je in kakšen namen ima. V Zakonu o prostovoljskem delu je prostovoljno delo definirano kot delo, ki ga opravlja posameznik v dobro drugih ali za skupno javno korist po svobodni odločitvi in brez pričakovanja materialnih koristi (Gornik idr., 2007). Na spletni strani prostovoljstvo.org so o namenu prostovoljnega dela zapisali: »Prostovoljsko delo ima velik pomen za razvoj in za prihodnost. Prispeva k razvijanju obstoječih sistemov, k razvijanju vrednot solidarnosti, k socialnemu in drugemu napredku družbe, zato ga je potrebno negovati in ustrezno vrednotiti.« Prostovoljno delo pa poleg življenja uporabnikov in družbe nasploh krepi tudi prostovoljca samega – z življenjskimi izkušnjami. Čeprav obstajajo različne oblike prostovoljnega dela, se bomo v članku osredotočili predvsem na formalno obliko, kjer med prostovoljcem in uporabnikom posreduje organizacija. Organizirano prostovoljstvo omogoča uporabnikom priti do virov pomoči, prostovoljec pa daje priložnost za izkušnjo prostovoljnega dela v ustanovah, do katerih bi sami težko dostopali.

Motivacija in prostovoljno delo

Motivacija ima izreden pomen na vseh področjih življenja, saj nas žene k nadaljevanju

in vztrajanju tudi takrat, ko se pojavijo ovire. Zelo pomembna je tudi pri prostovoljnem delu, saj vpliva ne le na odločitve za prostovoljno delo, temveč tudi na vztrajanje pri njem. Iz psihologije vemo, da so osnovni viri motivacije povezani s posameznikovimi potrebami. Pri prostovoljnem delu posameznik zadovoljuje tako potrebe nižjega kot višjega reda.

Potrebe po varnosti in sprejetosti lahko v veliki meri pomaga zadovoljevati organizacija, tako da skrbi za dosledno sledenje pravilom in dogovorom, odprto komunikacijo ter prosto izražanje skrbi, pomislekov in tegob prostovoljcev. Izpolnjeni zunanji pogoji prostovoljcem omogočajo, da se posvetijo tistemu, zaradi česar so se tudi pridružili prostovoljnemu delu – uporabnikom. Motivacija pa ni zgolj zunanja, ampak tudi notranja in izvira iz posameznika samega.

Zgodbe prostovoljcev pričajo, da obstaja nekaj več kot denar – pristen stik s sočlovekom, medsebojno zaupanje in spoštovanje, ki vračajo vero v osnovne človeške vrednote.

ga. Tukaj lahko poiščemo sam izvor oz. razlog, zakaj se prostovoljci za prostovoljno delo sploh odločijo in ne nazadnje pri njem tudi vztrajajo. Naši

prostovoljci, ki jih vsako leto ob zaključku povprašamo po razlogih za vključitev v program, različno odgovarjajo; veliko jih navaja, da si želijo pomagati, da jih prostovoljno delo veseli in si želijo posvetiti svoj čas drugim.

Pomemben dejavnik za vključevanje je tudi čas. Imamo kar nekaj izkušenj s prostovoljci, ki so se vključili v program v obdobju prehajanja med službami ali po upokojitvi. Zadnjih nekaj let pa prevladuje predvsem želja po pridobivanju novih izkušenj ter poglobljanju znanja. Ker je v našem programu večina prostovoljcev študentov, nas to pravzaprav ne preseneča. Prostovoljno delo je v zadnjih letih namreč postalo način in sredstvo, kako z izkušnjami in novimi znanji podkrepiti svoj življenjepiš pri iskanju prve zaposlitve. Posamezniki si pogosto izberejo področje prostovoljstva ravno na podlagi svoje strokovne usmerjenosti oz. smeri študija, saj z izkušnjami bogatijo in krepijo svojo usposobljenost za izbrani poklic.

Raznolikost področij prostovoljnega dela – raznolikost izkušenj

V Sloveniji obstaja več kot 1362 prostovoljskih organizacij, ki nudijo različna področja, na katerih lahko delajo prostovoljci (Slovenska filantropija, b. d.). Bodoči prostovoljci lahko izbirajo med raznovrstno ponudbo, ki omogoča tudi raznolikost

izkušenj. Pri odločanju za področje prostovoljnega dela jim pomagajo predvsem naslednje smernice:

- področje v družbi, ki je pomembno za posameznika;
- ciljna skupina, s katero želijo delati (npr. otroci, mladostniki, starejši, migranti, bolniki, živali);
- koliko časa so pripravljeni nameniti prostovoljnemu delu;
- katera znanja in veščine imajo, da z njimi lahko prispevajo h kakovosti prostovoljnega dela.

Prostovoljno delo sega na različna področja: socialno, športno, rekreativno, izobraževalno, zdravstveno, kulturno, okoljsko, turistično ter pomoč v kriznih situacijah. Tako omogoča posameznikom, ki se odločajo za prostovoljno delo, vključitev glede na njihove zmožnosti in interese.

Tudi v programu Človek za druge, ki

Posamezniki si pogosto izberejo področje prostovoljstva ravno na podlagi svoje strokovne usmerjenosti oz. smeri študija, saj z izkušnjami bogatijo in krepijo svojo usposobljenost za izbrani poklic.

deluje znotraj *Društva katoliških pedagogov Slovenije*, lahko prostovoljci izbirajo med različnimi področji dela: delo v vrtcu, učna pomoč, pomoč para- in tetraplegikom na domu, obiskovanje starejših, delo z begunci, druženje z otroki s posebnimi potrebami, pomoč na bazenu pri rehabilitaciji otrok, obiskovanje bolnikov in delo s slepimi osebami. Zaradi različne starosti, družbenega statusa in značilnosti uporabnikov na omenjenih področjih so izkušnje naših prostovoljcev res raznolike. Sama lahko (podobno kot mnogo prostovoljcev) potrdim, da je včasih dobro zamenjati področje prostovoljnega dela. Drugo področje predstavlja nov izziv, drugačen pristop k delu in tako širi naša obzorja. Izkušnja prostovoljnega dela nam omogoča, da se vedno znova učimo – ne le o delu samem, ampak tudi o sebi.

Iva pri predstavitvi prostovoljnega dela (foto: arhiv programa Človek za druge)

Kaj lahko izkušnja da prostovoljcu

Prostovoljno delo temelji na delu z ljudmi, zato prostovoljci v prvi vrsti razvijajo komunikacijske in medosebne spretnosti. Ključen za uspeh sodelovanja uporabnika in prostovoljca je ravno kakovosten, odprt odnos med njima. Zlasti pri delu z otroki in mladostniki je treba znati postavljati meje, kadar gre za učno pomoč, pa tudi ustrezno predstaviti in razložiti učno snov. Prostovoljci se učijo potrpežljivosti, odgovornosti, poslušanja in vodenja. Zaradi spreminjajočih se okoliščin in razpoloženja uporabnikov morajo biti pri delu zelo iznajdljivi in fleksibilni. Znati se morajo vživljati v uporabnika, predvidevati njegove odzive in biti čuteči.

Izkušnja prostovoljnega dela pa ni le izkušnja učenja ali pridobivanja spretnosti. Je nekaj več – občutek povezanosti z uporabnikom in skupnostjo. Možnost prispevati k spremembi, na videz majhni, a v resnici ogromni za nekoga, ki potrebuje našo pomoč, podporo ali pogovor. Prostovoljci radi omenjajo poseben žar in energijo, ki se prenašata v odnosu prostovoljec – uporabnik. Kljub temu, da vlagajo veliko sebe v ta odnos, vedno izpostavijo, da od prostovoljnega dela sami dobijo veliko več, kot dajo. Včasih samo beseda ali nasmeh prostovoljca povzroči veliko spremembo. Kako zelo veliko, se pokaže v hvaležnosti uporabnika, ki je 'plačilo' in povračilo za ves trud. Na podlagi tedenskih srečanj se oblikujejo

prisrčni, topli odnosi, ki velikokrat prarastejo v prava prijateljstva.

Veliko ljudi se sprašuje, zakaj se prostovoljci sploh odločajo za prostovoljno delo. V svetu, kjer je denar pogosto na prvem mestu, si je včasih težko predstavljati, zakaj bi nekdo delal zastonj. Zgodbe prostovoljcev pa pričajo, da obstaja nekaj več kot denar – pristen stik s sočlovekom, medsebojno zaupanje in spoštovanje, ki vračajo vero v osnovne človeške vrednote. ◀

Viri

- Oblak, Alenka; Gornik, Jože (ured.) (2007): *ABC prostovoljstva: priručnik za mentorje*. Ljubljana: Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij – CNVOS.

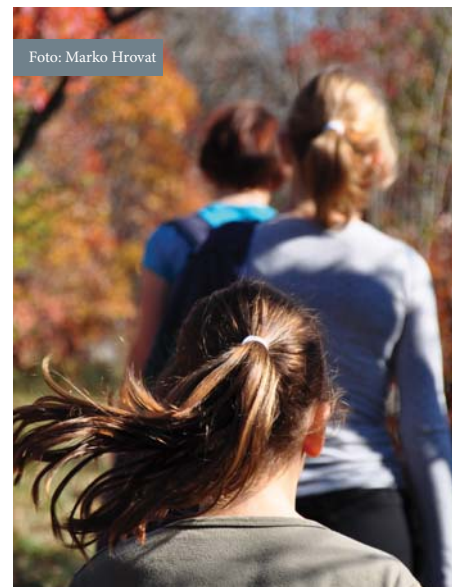

Foto: Marko Hrovat